

PAGINI DE FITOTERAPIE POPULARĂ ÎN ZONA CARANSEBEȘ

La începuturile ei, medicina rațională (iatrosafia) din care în cursul veacurilor s-a format medicina științifică, a luat naștere din medicina poporului (etnoiatrie). Fenomenul nu poate fi privit complet și judecat corect, decât numai aplicându-i și criteriile medico-istorice.

Oriunde ajungem la fazele inițiale ale iatrosofiei, fie că este vorba de zona mediteraneeană, fie de regiuni mai îndepărtate ale planetei noastre, la indieni sau chinezi, incași, azteci, înrădăcinarea ei o găsim în experiențele vindecătoare ale poporului. Medicina științifică, este rodul sistematizat al străduinței de a coordona experiențele și cunoștințele empirice cu privire la boli, la vindecare și prevenirea lor, rezultat transmis prin învățătură și dezvoltat în mod rațional, iar trecerea de la medicina poporului la medicina savantă, s-a făcut în societatea sclavagistă, prin intermediul medicinei hieratice.

Ar fi greșit să credem, spunea marele nostru istoriograf al medicinei, Valeriu Bologa (1892—1971), că din momentul când s-a cristalizat o medicină științifică, capabilă să evolueze, influența etnoiatriei asupra sa a și încetat, timp de peste două milenii, putem să urmărim pînă în zilele noastre firul roșu, care se împletește mereu în țesătura medicinei științifice¹.

În mod continuu, medicina populară a influențat medicina științifică, după cum medicina științifică a influențat în evoluția ei, practicile medicale populare. Aceasta se demonstrează cu atît mai bine în domeniul plantelor medicinale, medicina științifică preluînd de la medicina populară, folosirea plantelor de leac în diferitele afecțiuni ale organismului, care ulterior prin cercetări fizice, chimice și farmacodinamice, a reținut ceea ce era necesar, excluzînd pe cele care puteau provoca efecte nocive asupra organismului. În acest mod, medicina populară a îmbogățit cunoștințele medicinei științifice.

Farmacii în vîrstă, care au lucrat în această parte a Banatului, își mai amintesc că la sfîrșitul secolului al XIX-lea și primul pătrar al secolului al XX-lea, țărâncile cumpărau de la farmacie „bumbi pentru slobozirea florilor pră muiere“, adică chinină pe care o foloseau în provocarea de avorturi. Acesta este un element, care abia de cîteva decenii pătrunsese din medicina științifică în cea populară. În Transilvania, chinina era cerută de țărânci tot pentru acest scop „praf de naștere“².

---

¹ L. V. Bologa, *Etnoiatrie-iatrosomie*, în *Despre medicina populară românească*, Ed. Meridiane, București, 1970, p. 9—10.

² *Ibidem*, p. 10.

Faptul că această regiune de SE a Banatului, are un relief extrem de variat, alcătuit din munți, dealuri, văi și cîmpie, mai mult de jumătate fiind acoperit de păduri, fiind brăzdat de numeroase cursuri de ape, a făcut ca regiunea respectivă să fie extrem de bogată în plante medicinale alături de cealaltă vegetație, motiv ce a determinat pe renumiți cercetători ai timpului, din domeniul științelor naturii, din țările apusene, încă din secolul al XVIII-lea și imediat după alungarea turcilor, să invadeze acest teritoriu, pentru herborizări și colecții de plante, pentru diferite muzee din Europa. Astfel întregul continent, a luat cunoștință despre acest colț de țară românească, atât de asuprit în decursul milenare sale istorii și de minunata sa bogăție naturală, care pînă atunci fusese extrem de puțin sau chiar de loc, explorată și cercetată³.

Poziția geografică a orașului Caransebeș, într-o zonă atât de interesantă din punct de vedere al vegetației, nu s-a limitat numai la acest domeniu al cercetării din punct de vedere botanic, dar și faptul că fiind situat la întretăierea unor importante drumuri comerciale, a făcut din această așezare, după cum se atestă în documentele vremii, un important centru comercial, meșteșugăresc și cultural, permițînd țăranilor din acest district să-și valorifice produsele atât de căutate în acea vreme ca: miere, ceară, fructe, poame uscate, marmeladă, plante medicinale, pe lingă alte produse de uz casnic și meșteșugăresc. În toate direcțiile, luau drumul aceste produse: Ardeal, Țara Românească, Cîmpia Tisei și de aici mai departe spre Ungaria, Turcia, Austria, Italia, începînd încă cu evul mediu. Tot timpul evului mediu, pînă la căderea sa sub turci, Caransebeșul s-a dezvoltat menținînd un caracter țărănesc și românesc al districtului⁴.

Despre această dezvoltare în diferite domenii de activitate ale locuitorilor orașului și împrejurimi, ne stă mărturie și primul dicționar bilingv cu limba de bază românească al lui „Anonymus Caransebesiensis“, alcătuit de Mihail Halici (născut în 1643 la Caransebeș) „Dictionarium Valachico-Latinum“ descoperit de Hașdeu, dicționar care conține 5.000 de cuvinte⁵. În el se găsesc mai multe denumiri de plante din graiul popular, denumiri populare ale bolilor ce se întâlneau prin aceste locuri și denumiri ale plantelor folosite ca remediu în tratamentul afecțiunilor respective, denumirea ocupațiilor țăranilor din aceste locuri etc., denumiri care și astăzi mai circulă în graiul țăranilor de pe aceste meleaguri⁶. În special denumirile de boli și plante, ne demonstrează că țăranii din această zonă, erau buni cunoscători ai bolilor și tratamentelor

³ Ștefan Gămănescu, *Oameni de știință despre floristica județului Caraș-Severin*, în „Flamura“, an. XVIII, nr. 1686.

⁴ M. Bizerea, C. Rudeanu, *Contribuții istorico-geografice asupra districtului autonom al Caransebeșului în evul mediu*, în *Studii de istoria Banatului*. Universitatea Timișoara, Timișoara, 1969, p. 10—11.

⁵ *Istoria literaturii române*, București, 1969, p. 238, 239, 562.

⁶ Ștefan Gămănescu, *Anonymus și flora bănăneană*, Comunicare prezentată la Sesiunea de comunicări a Societății de Filologie, Caransebeș, 21 noiembrie 1971.

cu ajutorul plantelor de leac, cunoștințe transmise din generație în generație de veacuri și milenii.

Faptul că în această zonă se făcea comerț cu plante medicinale, localnicii au transmis străinilor din cunoștințele lor, privind folosirea acestor „buruieni de leac“, celor care le solicitau, după cum au împrumutat de la aceștia unele cunoștințe de care încă nu dispuneau îmbogățindu-și arsenalul terapeutic popular.

Foarte sugestive în acest domeniu al folosirii plantelor medicinale în tratamentul bolilor, sînt relatările naturalistului italian Francisco Grisellini (1717—1783)⁷, care a rămas entuziasmat de practicile medicale populare ale românilor bănățeni, precum și de tratarea bolilor cu ajutorul plantelor. Încă din acel timp, el propune cercetătorilor vremii să ia în studiu anumite plante folosite de bănățeni, chiar și cele mai otrăvitoare, căci astfel s-ar putea îmbogăți medicina științifică.

Deși în ultimul deceniu, datorită avîntului pe care l-a luat chimia de sinteză, plantelor medicinale nu li s-a mai acordat atenția cuvenită, din partea terapiei și a cadrelor sanitare, locul lor fiind luat de numeroși produși chimici, în multe cazuri cu acțiuni secundare asupra organismului, poporul a recurs în continuare și la folosirea plantelor de leac, astăzi observîndu-se o reconsiderare a lor pe plan mondial. Tot mai multe sînt cercetările care smulg plantelor, principii activi, care sînt mai bine suportați de organismul omenesc, dovedind încă o dată că înțelepciunea populară a recurs la metode de tratament mai puțin nocive.

De zeci de ani de zile, în Caransebeș, au existat oameni, buni cunosători ai plantelor medicinale, de la care bolnavii se aprovizionau cu ceaiurile necesare. Este cazul să amintim pe doamna Gross, care a decedat în urmă cu cîțiva ani, cunoscută nu numai în oraș și împrejurimi, ci și în orașe mai îndepărtate ca Lugoj, Timișoara, Arad, de unde veneau bolnavi pentru a li se prescrie și vinde asemenea plante în raport cu afecțiunile de care sufereau. Păcat că această femeie, nu a vrut să împărtășească din cunoștințele ei și altora, acesta fiind singurul ei mijloc de existență.

Demn de amintit este și un alt cunosător, de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, Ilie Juca din satul Cuptoare, în apropiere de Băile Herculane, care exporta mari cantități de plante medicinale în marile orașe ale Imperiului Austro-Ungar. Plantele medicinale recoltate din: Ogradena, Var, Glimboca, Armeniș, Pîrvova, luau drumul spre Viena, Budapesta, Kecskemet, Becs, Szeged, Lemberg, Krakau, Belgrad, Timișoara, Cluj, iar contravaloarea era trimisă în kilograme monede de aur, după cum își amintea fiica lui Ilie Juca, care a tăit la Cuptoare peste 80 de ani. Cele mai căutate plante erau Feriga și Belladonna.

Ilie Juca a scris și o broșură în versuri, în care îndeamnă populația satelor să se ocupe de această frumoasă îndeletnicire:

⁷ Fr. Grisellini, *Ist. Banatului*, p. 158—179.

*Am crescut rău, sărăcuț
 Am umblat mai mult descult
 Chiar și iarna'm dam pe gheață
 Descult, dis de dimineață.
 N'aveam burcă nici căciulă
 Dinții-mi zdrăncăneau în gură.
 Când eram de zece ani —
 Și pînă la douăzeci de ani
 Păzeam la oi, eram căprar,
 Și în satul meu văcar.
 De la 20 și pîn la 30 de ani
 Prin băi eram și măturari.
 La treizeci am avut parte
 Să învăț și ceva carte.
 Pînă atunci, n-am știut nici slovă
 Și m-am trudit să țin cuvînt și vorbă.
 Iar după-ce învășasem carte
 Și de Botanică am avut parte.
 Începui s-adun buezi
 Să cunosc că le sortez.
 Am trimis ierburi prin orașe de frunte
 Pîn și la grădinari de curte.*

— — — — —
*Fericit cel ce s-a născut din purcari
 Și ajunge între oameni mari⁸.*

După cum mărturisește în această broșură, a căpătat cunoștințe botanice de la diferiți profesori și învățați, care dornici să cunoască flora Herculanelor, îl luau ca ghid pentru a-i conduce prin munți. Așa a început Ilie Juca să cunoască „plantele și ierburile lecuitoare ce au trecere prin apoteci“, să le culeagă și să le sorteze. Întreaga viață, pînă la 77 de ani a fost închinată acestei nobile ocupații și scrierii de broșuri în care prin exemple din viața sa sfătuia pe locuitorii satelor să învețe carte, să fie cinstiți și să muncească, fiindcă numai în acest fel se va ajunge „ca fiecare să aibă un rost în societate“. În felul în care expune problemele în restul poeziilor, poate fi considerat și un etnograf, un îndrăgostit al portului popular românesc. Prin munca sa și setea de a cunoaște cît mai mult, a devenit un botanist anonim, ca atîția țărani din satele noastre, cu bogate cunoștințe în frumosul domeniu al plantelor medicinale, putînd fi un îndemn pentru țărani satelor noastre de astăzi.

Pe stradă, sau joia și duminica în piață, se întîlnesc țărani mai în vîrstă, care vin cu plante medicinale pentru a le vinde. Printre localnici

⁸ Ilie Juca, *Sfaturi și povește folositoare*, Tipografia Diecezană, Caransebeș 1910.

se întâlnesc și țărani de prin părțile Bihorului care își zic „Doctorul Buruiană“, care pe masa unde își expun plantele spre vânzare au expuse o serie de cărți din domeniul plantelor medicinale, din care citesc cum-părătorilor mai neîncredători, despre indicațiile terapeutice ale buruienilor oferite de ei.

În continuare vom descrie plantele medicinale care s-au folosit precum și cele care continuă să fie folosite în această zonă, dintre care unele nu sînt menționate de literatura de specialitate⁹.

1. *Achillea millefolium* L.: coada șoricelului.

Datorită proprietăților sale antiseptice, expectorante și antiinflamatoare, este folosită pentru spălarea rănilor, în tratamentul ulcerului și în tuse, sub formă de ceai, din părțile aeriene.

2. *Aconitum napellus* L.: omag.

Este amintită încă de Grisellini. Fiertura era folosită pentru stîrpirea păduchilor la vite, iar la oameni o mică cantitate din tuberul lateral fiartă în apă și apoi spălarea capului ajută la creșterea părului.

3. *Acorus calamus* L.: obligeană.

Este menționată și de Grisellini, pe atunci fiind folosită ca amulet în diaree și disenterie.

4. *Agrimonia eupatoria* L.: turiță mare.

Pentru tratamentul bolilor de plămîni și gastritelor, folosit sub formă de ceai.

5. *Agropyron repens* (L) Pal-Beav.: pirul.

Pentru acțiunea sa diuretică este folosit în boli de rinichi și hipertensiune arterială. Se folosește sub formă de ceai din stolonii.

6. *Aloe ferox*; Miller: aloie.

Sub formă de macerat în țuică (răchie), amestecat cu miere, este folosit pentru tratarea ulcerului gastric (are proprietăți cicatrizante), precum și pentru mărirea poftei de mîncare.

7. *Allium cepa* L.: ceapă.

Pentru tratamentul furunculelor (în procesul de fixație) este folosit în amestec cu pulvere din frunze de *Althea* off. și miere. După fixarea abcesului, se deschide colecția cu un instrument tăios (metodă amintită de Grisellini). Altă metodă, ceapa tăiată felii, se coace în cenușe fierbinte (spuză), se amestecă cu săpun de casă ras, iar pasta rezultată se pune pe bube, pentru a grăbi coacerea și spargerea. Dace se mănîncă seara ceapă, se produce somn, fiind folosită de cei care suferă de insomnii.

8. *Allium sativum* L.: usturoi, ai.

Se folosește în tratamentul hipertensiunii arteriale, prin tăierea căteilor de usturoi în bucăți mici, care se înghit cu lapte. La dureri de dinți și

⁹ A. Borza, *Dicționar etnobotanic*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1968, p. 9—189; I. Tudor, *Mic atlas de plante din flora R.S.R.*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1968, p. 35—244; E. Coiciu. G. Racz, *Plante medicinale și aromate*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1962, p. 87—589; C. Constantinescu și A. Artin, *Plante medicinale din flora spontană*, Uniunea Centrală a Cooperativelor de Consum, București, 1962, p. 23—142.

măsele, se introduce câte un cățel de usturoi în conductul auditiv. De asemenea se mai folosește și pentru prevenirea gripei și pentru eliminarea viermilor intestinali.

9. *Althea officinalis* L: nălbă mare.

Menționată de Griselinii, ca fiind folosită pentru bube și în tratamentul variolei cu pustule uscate.

10. *Anethum graveolens* L: mărar.

Semințele de mărar se administrează sub formă de ceai în colici abdominale.

11. *Alchemilla vulgaris* L: crețișoară.

Sub formă de decoct, pentru spălarea rănilor și plăgilor. Este amintită de Griselinii.

12. *Arctium lappa* L: brustur.

Este folosit în tratamentul reumatismului, se pune frunza pe locul dureros și se leagă cu o țesătură de lână.

13. *Arnica montana* L: arnică.

Este folosită în tratamentul rănilor la om și animale prin aplicarea directă a frunzei pe rană. Griselinii menționa *Arnica doronicum* (*Doronicum austriacum*): *Carlina acaulis*, sau iarba ciutei, care este otrăvitoare.

14. *Armoracia lapatifolia* Usteri: hrean, irean.

Rădăcina de hrean se rade pe răzătoare și cu produsul rezultat, se fac inhalații în caz de guturai și sinusite pentru deblocarea de mucozități a căilor aeriene superioare. De asemenea, produsul ras prin amestecare cu puțină apă se face o pastă care se aplică pe regiunea dureroasă în caz de reumatism și care prin acțiunea revulsivă pe care o posedă calmează durerea.

15. *Artemisia absinthum* L: pelinul.

Din frunze se face ceai, care se administrează în dureri de stomac, iar macerat în vin se folosește pentru mărirea poftei de mâncare, prin administrarea înainte de masă a cîte un „șol“ (păhăruț). Este menționat și de Griselinii, sub numele de *Absinthium*, folosit pentru dureri de stomac.

16. *Aristolochia clematitis* L: mărul lupului.

Sub formă de macerat în țuică, este folosit în tratamentul gutei și deformărilor degetelor din cauza reumatismului.

17. *Astrantia major* L: ștevie.

Amintită de Griselinii sub numele de „*Radix lapati acuti*“, după ce era fiartă în apă și amestecată cu excremente de găină, se folosea în tratamentul scabiei.

18. *Beberis vulgaris* L: dracilă.

Amintită de Griselinii, bacele (fructele) se foloseau în tratamentul diareei și dizenteriei.

19. *Brasica oleracea* var. *capitata* L: varză, varză albă, curechi.

Folosită pentru dalac, frunza după ungere cu untură de porc se aplică pe bubă. Moarea, „zama de curechi“ amintită și de Stoica de Hațeg în
www.cimec.ro / www.muzeul-caransebes.ro

„Cronica Banatului“, în tratamentul diareei și dizenteriei, datorită fermentilor pe care îi conține. Cei care suferă de constipație cronică o folosesc pentru producerea purgației bind seara la culcare câte un pahar de 250 gr. Efectul se produce a doua zi. Sucul de varză proaspătă se folosește în caz de ulcer gastric.

20. *Buxus sempervirens* L: merișor.

Amintit de Griselinii, este folosit în tratamentul sifilisului, sub formă de decoct.

21. *Betula verucosa* Ehrh.: mesteacăn.

Sub formă de decoct din frunze, în tratamentul eczemelor.

22. *Capsella bursa pastoris* (L) Medik.: traista ciobanului.

Sub formă de infuzie în tratamentul hemoragiilor uterine, avînd acțiune hemostatică.

23. *Chelidonium majus* L: rostopască, crucea voinicului.

Sub formă de ceai îndulcit cu zahăr, în boli de ficat și colecist, din părțile aeriene. Sucul galben, de la planta proaspătă, este folosit pentru îndepărtarea negilor.

24. *Carum carvi* L: chimen, chim, chimion.

Din semințe se face un ceai care se administrează în dureri de stomac. La sugari se dă tot sub formă de ceai pentru calmarea colicilor și eliminarea gazelor.

25. *Centaurium umbelatum* Gilib.: fierea pămîntului.

Sub formă de ceai, ca tonic amar și febrifug.

26. *Cerasus avium* (L) Much.: cireș.

Coditele de cireșe (stipites cerasorum) se întrebuintează sub formă de ceai, ca diuretic în boli ale aparatului renal, apoi în tensiune arterială și obezitate.

27. *Cichorium intybus* L: cicoare.

Sub formă de ceai în bolile ficatului.

28. *Chrysanthemum macrophilum* W et K: vetrice, vetrișe.

Părțile florale se folosesc în tratamentul infectării cu viermi intestinali (oxiuri) și ca emenagog. Vetrișea se cerea curent și la farmacie, dar produsul nefiind cotat medicament, se dădea un produs cu acțiune similiară.

29. *Crataegus oxyacantha* L: păducel.

Florile și frunzele, sub formă de ceai, se folosesc în boli de inimă.

30. *Cucurbita pepo* L: dovleac, curcubătă.

Din semințele decorticate și zdrobite, amestecate cu zahăr, se face un mucilag, care se dă la copii pentru eliminarea viermilor intestinali (tricocefal), iar semințele cu coaje mîncate, favorizează eliminarea teniei.

31. *Cynara scolimus* L: anghinară.

Părțile aeriene ale plantei, se folosesc sub formă de ceai în boli ale ficatului și colite.

32. *Datura stramonium* L: laur, conuță, cornuță.

Se folosesc frunzele uscate sub formă de fumigații în astm (șui).

33. *Dryopteris filix mas* (L) Schot.: ferigă.

Se folosește rizomul sub formă de ceai, în caz de tenie și alți paraziți intestinali.

34. *Equisetum arvense* L: coada calului.

Sub formă de ceai, în boli de rinichi.

35. *Foeniculum vulgare* Mill.: fenicul, anason nemțesc.

Menționat și de Grisellini, fiind folosit în boli de ochi și varicelă.

36. *Fraxinus excelsior* L: frasin, frăținel.

Se folosește în ictere, piatră la rinichi, gută, reumatism, sub formă de ceai.

37. *Hordeum vulgare* L: orz.

Decoct din semințe (cariopse), ca antidiareic și în bronșite.

38. *Helleborus niger* W et K: spînz, spin.

Folosit în medicina veterinară contra dalacului la vite și cai, precum

și în brîncă la porci. Se face o incizie în piept la vite și cai, se introduce

spînzul și se lasă citeva ore. Se produce o inflamare a locului respectiv.

La porci se introduce în urechi sau virful cozii. După citeva zile por-

țiunea în care s-a introdus spînzul, cade. Tinerii, ca să fie amînați de

serviciul militar, procedau identic, prin introducerea în călcîiul picioru-

lui, cînd se producea inflamarea membrului inferior respectiv. Nu de

puține ori, s-au produs efecte destul de grave asupra organismului, prin

practicarea unor astfel de manopere.

39. *Hedera helix* L: iederă.

Menționată de Grisellini, ca fiind folosită în nevralgii toracice.

40. *Humulus lupulus* L: hamei.

Pentru calmarea nervilor, folosindu-se sub formă de ceai. Inflorescențele,

legate într-un săculeț de pînză, se puneau sub perină la culcare, tot în

acest scop.

41. *Hypericum perforatum* L: pojarniță, sunătoare.

Sub formă de ceai în boli ale stomacului și ficatului, precum și pentru

spălarea rănilor, avînd proprietăți cicatrizante.

42. *Inula helenium* L: iarbă mare.

Din rădăcină se face un ceai, folosit în tratamentul tusei.

43. *Juglans regia* L: nuc.

Pentru dureri reumatice ale membrelor inferioare, se fierb frunzele de

nuc în apă, făcîndu-se băi călduțe. Pentru boli ale pielii capului și con-

tra căderii părului, se spală cu fierтура pe cap. Cojile verzi de nucă se

fierb în apă și cu soluția respectivă, se fac spălături la boli ale aparatului

genital la femei.

44. *Juniperus communis* L: ienupăr, cronovet, boabe de moleăte.

Fruitele sub formă de decoct, în tratamentul tusei, iar sub formă de

sirop, în bronșite și sinusite. Folosit și la desinfecția și îndepărtarea mi-

rosurilor grele din încăperi. Astfel Stoica de Hațeg, desinfecțea încăperile

în care erau internați bolnavi de dezinterie, la Spitalul din Bozovici, în

anul 1789.

45. *Lamium album* L: urzica moartă.

Sub formă de băi, în dureri ale membrilor inferioare, din cauza reumatismului.

46. *Linum usitatissimum* L: in.

Semințele zdrobite, se macerează în apă și mucilagul respectiv se bea în constipație. Din făină se fac cataplasme emoliente, care se aplică pe locurile dureroase.

47. *Lonicera caprifolium* L: caprifoi.

Menționat de Grisellini, fiind folosit în tratamentul sifilisului.

48. *Lycopodium clavatum* L: pedicuță.

Se folosesc părțile aeriene sub formă de ceai, de către cei ce doresc să se lase de fumat.

49. *Majorana hortensis* Much.: maiorană, măerană.

Sub formă de decoct, la dureri de stomac (balonări).

50. *Malva silvestris* L: nablă.

În caz de furuncule, bube, tăieturi, se aplică frunze direct pe rană. Florile și frunzele uscate, sub formă de ceai, se folosesc în tratamentul tusei.

51. *Matricaria chamomilla* L: mușețel, romanită.

Sub formă de ceai, în colici ale stomacului, în tuse și spălarea rănilor, gargară în amigdalite, boli ale cavității bucale, contra căderii părului prin spălare pe cap și spălături genitale la femei.

52. *Mentha piperita* L (*Mentha aquatica*, *Mentha spicata*): izmă, mentă, mintă.

Folosită în tratamentul bolilor de stomac, ficat, colecist, sub formă de ceai și inhalatii în afecțiunile căilor aeriene superioare.

53. *Nerium oleander* L: leandru.

Este menționat în literatură că se folosește în medicina populară, pentru friguri. În ultimii ani s-a folosit tot mai mult pentru provocarea de avorturi, sub formă de ceai din frunze. Având acțiune nefrotoxică, majoritatea femeilor care au folosit acest mijloc, au decedat lipsind alți copii de dragostea de mamă. Este un avertisment, pentru cei care vor încerca să-l mai folosească, șansele de scăpare fiind extrem de reduse.

54. *Nicotiana tabacum* L: tutun, tabac.

Folosită în combaterea paraziților la animale. Grisellini o amintește, fiind folosită pe atunci sub formă de clisme în colici.

55. *Ocimum basilicum* L: busuioc.

Sub formă de ceai din părțile aeriene, ca emenagog.

56. *Ononis spinosa* L: osul iepurelui.

În boli ale aparatului renal.

57. *Onopordon acanthium* L: scări măgăresc.

Frunzele după uscare, se folosesc sub formă de ceai, în boli de ficat, colecist, dureri ale picioarelor, antiinflamator în afecțiuni gingivale și hemoroidale.

58. *Papaver somniferum* L: mac.

Ceaiul din capete de mac se dă la copii ca sedativ, în special în caz de colici și agitații. La fostul spital de copii din Caransebeș, a fost adus în urmă cu câțiva ani, un sugar mort, ca urmare a administrării unui asemenea ceai făcut de mamă prea concentrat din capete de mac și dat copilului pentru a-l liniști.

59. *Petroselinum hortense* Hoffm: pătrunjel.

Emenagog și abortiv, cu ceai din semințe. Mai sînt femei înconștiente, care introduc și rădăcină de pătrunjel în colul uterin în scop abortiv, cu urmări destul de tragice, rămînînd nu în puține cazuri familiile îndoliate.

60. *Piper nigrum* L: piper (din import).

Se fierbe în vin sau țuică și se bea în stări gripale, guturai.

61. *Phyllitis scolopendrium* (L) Neum.: năvalnic, limba cerbului, limba vecinii.

Sub formă de ceai din frunze, contraceptiv.

62. *Phaseolus vulgaris* L: fasole, păsulă.

Păstăile uscate sub formă de ceai, se folosesc în diabet.

63. *Plantago media* L: pătlagină, limba oii.

Pentru răni și arsuri, frunza se unge cu untură, se aplică pe rană și se leagă. Din frunzele uscate se face ceai, care se administrează în tuse, mai ales la copii.

64. *Poligonum aviculare* L: troscot.

Sub formă de ceai în boli ale rinichilor.

65. *Primula officinalis* L: primulă, ciuboțica cucului.

Ca expectorant și pentru calmarea tusei, sub formă de ceai din rădăcini.

66. *Prunus domestica* L: prun.

Prunele proaspete sau sub formă de compot, se dau în constipație cronică, sub formă de magiun ca fluidifiant al secreției biliare.

67. *Prunus spinosa* L: porumbar.

Fructele proaspete în caz de diaree se îngerează, iar toamna tîrziu cînd încep să se sbîrcească, se culeg, din ele făcîndu-se un vin cu adaus de zahăr și de drojdie de bere. Acest vin se dă pentru mărirea poftei de mîncare, precum și în caz de diaree. Are acțiune adstringentă datorită conținutului mare de tanin.

68. *Quercus robur* L: stejar.

Din scoarță se face un decoct, care se folosește sub formă de spălături vaginale, în hemoragii uterine, avînd acțiune coagulantă datorită conținutului mare în tanin.

69. *Rosa canina* L: măceș.

Din fructe ajunse la maturitate, se face o pastă denumită „hece“, care se vinde ca atare, iar mai departe gospodinele, prin adaus de zahăr și fierbere, fac o marmeladă bogată în vitamină C, care se dă la copii anemici.

70. *Rubus idaeus* L: smeură.

Ramurile ou frunzele după uscare, se folosesc sub formă de ceai în boli de stomac.

71. *Rheum rapoticum* L: revent (cultivat în grădini).

Din lujerii frunzelor verzi, se face un ceai care se bea seara la culcare, în caz de constipație cronică, având proprietatea de a produce regularizarea scaunului.

72. *Raphanus sativus* ssp. *niger* Mill.) DC.: ridiche (neagră de toamnă).

Sucul de ridiche de toamnă, se folosește în boli ale colecistului și pentru dizolvarea calculilor biliari.

73. *Salvia officinalis* L: salvie, jaleș.

Folosită în colecistite, boli de stomac și ca sedativ, sub formă de ceai din frunze.

74. *Sambucus ebulus* L: boz.

Ca parazitoid, contra căpușelor și păduchilor la păsări, prin introducerea ramurilor verzi în cotețe.

75. *Sambucus niger* L: soc.

Din flori uscate se face un ceai care se bea pentru a produce transpirație și diureză mărită. În amestec cu iarbă de cimbrisor, se lă în reumatism și gută. Din florile proaspete se prepară o băutură, prin fermentare cu zahăr, care are proprietăți diuretice.

76. *Solanum tuberosum* L: cartof, crumpi, crumpei.

Cartofii se taie felii, se întind pe o cârpă sau tifon și se învelește gîtul, în amigdalite avind acțiune decongestivă și antiinflamatoare. În caz de conjunctivită, cu lăcrimare și dureri la închiderea pleoapelor, provocate de lumina de la sudura electrică și autogenă, se pun cartofi tăiați felii pe pleoape și se leagă. După puțin timp, durerile dispar iar pînă dimineața inflamația globilor oculari dispăre, ochiul căpătîndu-și culoarea și funcția normală.

77. *Solanum dulcamara* L: lăsnicior.

Este menționat de Grisellini, ca folosit în boli cronice sau aproape cronice. Nu se specifică ce boli. Se mai folosește la răni, boli de splină, etc.

78. *Solanum lycopersicum* L (*Lycopersicum esculentum* Mill.): pătlăgele roșii, roșii, părădaise.

După recoltarea roșilor, vrejurile se adună, se usucă, se fierb într-o căldare cu apă și se fac băi la picioare în caz de dureri reumatice. Această fiertură se poate folosi de mai multe ori.

79. *Symphitum officinale* L: tătănească.

Se folosește sub formă de ceai, în dureri de stomac.

80. *Tamus communis* L: fluerătoare, untul pămîntului.

Rizomul macerat în alcool sau spirt sanitar, timp de 5 zile, apoi strecurare printr-un tifon, se obține o soluție care se folosește sub formă de frecții în tratarea durerilor reumatismale.

81. *Taraxacum officinale* (L) Web.: păpădie.

Sub formă de ceai rădăcina se folosește în boli de stomac, iar frunzele

în ictere și boli de rinichi. Din frunzele fragede, recoltate primăvara, se face salată care se mănincă de persoanele obeze și care doresc să mai slăbească.

82. *Thymus serpyllum* Fries.: cimbrisor de cimp.

Sub formă de ceai din părțile aeriene, în dureri de dinți, paraziți intestinali, iar împreună cu flori de soc, în boli reumatismale și gută. În ultimul timp este folosit și pentru combaterea impotenței sexuale masculine.

83. *Tillia* sp.: tei.

Sub formă de ceai din flori, în tuse, bronșite, boli de stomac, insomnii, calmarea nervilor.

84. *Tusilago farfara* L.: podbal.

Pentru tratarea abceselor și furunculelor, se pune frunza direct pe rană.

Sub formă de ceai se folosește în afecțiuni pulmonare.

85. *Urtica dioica* L.: urzică.

Sub formă de băi, pentru tratarea afecțiunilor reumatice, iar „pentru schimbarea singelui” primăvara se gătesc și se mănincă. Conțin mult fier.

86. *Vaccinium vitis-idaea* L.: merisor de munte.

Este menționat de Griselinii fiind folosit în boli de stomac ca vomitiv.

87. *Vaccinium myrtillus* L.: afin.

Frunzele se întrebuințează sub formă de ceai în diabet, iar fructele ca atare în tratamentul diareei. Macerate în alcool (afinată), de asemeni au acțiune în diaree.

88. *Valeriana officinalis* L.: valeriană, odolean.

Sub formă de ceai din rădăcină, în boli de inimă. La copii mici, sub formă de infuze, pentru calmarea colicilor și stărilor nervoase.

89. *Veratrum album* L.: stirigoaie.

Contra scabiei și eczemelor. La vite, pentru stirpirea paraziților cu fier-tură din rizom.

90. *Verbascum phlomoides* L.: luminărică.

Sub formă de ceai, ca emolient și expectorant, în tuse.

91. *Viscum album* L.: visc.

Sub formă de ceai în tensiunea arterială.

92. *Zea mais* L.: porumb, cucuruz, păpuși.

Mătasea de porumb uscată, sub formă de ceai, ca diuretic, făina de porumb aruncată pe plita încinsă degajează un fum care se inhalează în caz de guturai și sinusite, după care se obține o ușurință în respirație, prin deblocarea căilor aeriene de mucozități.

Poate vor fi existând mai multe plante, folosite de locuitorii de prin aceste locuri. Pe acestea mi le amintesc din discuțiile avute cu unii dintre ei care au venit la farmacie, sau i-am întâlnit în munca de teren.

Cunoscându-se importanța deosebită a acestor plante pentru tratamentul diferitelor boli, ar fi foarte indicat și util amenajarea unor centre de desfacere a lor, pentru a fi accesibile tuturor.

SEITEN DER VOLKS- FITOTERAPIE IN DER UMGEBUNG VON CARANSEBEŞ

(Zusammenfassung)

Seit den ältesten Zeiten bilden die Heilpflanzen ein Hilfsmittel bei der Behandlung verschiedener Krankheiten. Im Mittelalter war Caransebeş ein wichtiges ökonomisches Zentrum wo neben andere Erzeugnisse auch Heilpflanzen verkauft wurden, da die Gegend reichhaltig an vegetale Mitteln war.

Der Brauch führte herbei daß auch heute der ärztlichen auch die Behandlung mit Heilpflanzen zugesellt wurde.

In vorliegender Arbeit werden 92 Pflanzen, die in der Volksheilkunde in der Umgebung von Caransebeş benützt werden, angeführt, einige davon sind noch ohne Verwendung in der wissenschaftlichen Heilkunde und in der Fachliteratur nicht erwähnt.